

Nr. 16.

1927. a.

1927. aasta tegevust lõpetades, avaldame
südamlikku tänu
meie toetajaile, kaastöölisele ja lugejaile.
Soovime kõigile rõõmsaid jõulupühi ja
õnnerikast ning
head uut aastat!

Suurima lugupidamisega
„SIDE“ toimetuse ja talituse.

Riigi- ja omavalitsusteenijate keskliidu häälekandja

„SIDE“

ilmub 1928. a. endiselt Raudteelaste Keskühingu
väljaandel.

„SIDE“ ülesanne on riigi- ja omavalitsusteenijate huvide valvel seistes nende õiguste eest välja astuda, riigi- ja omavalitsusteenijate teadmisi laiendada, nende üksteisele lähenemist võimaldada ja riigiteenijaskonnale tarvilikuks käsiraamatuks olla.

Selle ülesande täitmiseks toob „Side“ oma veergudel artikleid riigi- ja omavalitsusteenijaskonna ellu puutuvate päevaküsimuste kohta, arvustab uute seaduste eelnõusi ehk maksvaid seadusi ning korraldusi, välja minnes tegeliku elu nõuetest, toob ülevaateid riigi ja omavalitsuse üksikute ametkondade tegevusalade kohta, tutvustab riigi- ja omavalitsusteenijaskonda välismaadel maksvate teenistuseseaduste ja korraldustega, toob pilte ja kirjutusi riigi- ja omavalitsusteenijate kutseühingute tegelastest ning tähtsamatest päevasündmustest, avaldab juite ja vesteid riigiteenijaskonna elu-olu üle j.n.e.

„SIDE“ loeb iga riigi- ja omavalitsusteenija, kes tahab seista ajakõrgusel.

„SIDE“ tellimishind 1928. a. jääb endiseks: aastas 200 marka, poolaastas 100 marka, üksiknumber 15 marka.

„SIDE“ tellimisi võtavad vastu kõik vabariigi postkontorid, postiagentuurid, riigi- ja omavalitsusteenijaskonna kutseorganisatsioonide ning nende osakondade juhatused, raudteelaste tarvitajateühisuste kauplused, raudteejaamad j.n.e.

Et senistel lugejatel ajakirja saamises 1928. a. vahet ei tuleks ja uute tellijate jaoks tarvilisel arvul ajakirja trükkida teaks, palub talitus tellimisi aegsasti ära saata.

„SIDE“ talitus ja toimetus asub

Tallinnas, Tehnika tän. 16-c.

∴ Tel. Balti 221. ∴

SIDE

Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliidu häälekandja.

Toimetuse kolleegium: J. Kallmann (esimees), A. Lepp (sekretär), H. Nurk (liige), A. Michelson (vast. toimetaja).

Tellimise hinnad:
Aastas postiga . . . Mk. 200.—
Poolaastas " 100.—
Üksiknumber
15 mk.

Ilmub 1-2 kord kuus
Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, raudtee laodes, Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliidu kuuluvate orgu: isatsioonide ja nende osakondade juhatuste juures, kõigis postkontorites ja lehe tellimiskohtil.
Toimetus ja talitus:
Tallinna, Tehnika t. 16-c. Telefon: Balti keskjaam 221.

Kuulutuste hinnad kuus:
Terve lehekülj Mk. 3000.—
Pool lehekülge " 1500.—
Veerand " " 750.—
Kaheksandik " " 400.—
Tekstis 50 prots. kallim.

Nr. 16

Detsember 1927 a.

IV. aastakäik.

Riigi- ja omavalitsusteenijatele.

Meie seisame praegu oma majandusliku ja õigusliku seisukorra kõige tähtsamate küsimuste lahendamise ajajärgus. Valitsuse poolt kavatakse riigikogus kinnitada lasta distsiplinaar- ja haiguskindlustusseadused, ning riigikogu sotsiaalkomisjon on otsustanud ümber töötada riigi- ja omavalitsusteenijate pensioni-seaduse. Teenistusvanustasu ja perekonnaabirahade normide suurendamise ning ühflustamise seaduse eelnõud pole aga valitsuse poolt riigikogule veel esitatud.

Kõik nimetatud seadused on riigiteenijatele olulise tähtsusega ja et teenijaskonna huvide seisukohalt nende elluviimist mõjutada, selleks vaja kutseorganisatsioonidel kavakindlalt võidelda.

Vähe on sellest, et kongressid, koosolekud ja juhatused otsuseid vastu võtavad, vaid kogu teenijaskond peab oma huvide eest alati valvel olema, peab jälgima keskkorganisatsioonide töötulemusi, mis saavutatud nõudmistele elustamisel vastavate instantside kaudu, et tarbekorral jälle ühiseks nõupidamiseks kokku tulla.

Teiselt poolt peavad organisatsioonid teenijashulki informeerima seaduse eelnõudega ja igasuguste muude teenijaskonda puutuvate küsimustega, mida aga ainult siis võimalik teostada, kui kutseorganisatsioonil on oma häälekandja ja kui teenijad oma häälekandjat kaastööga ja tellimistega toetavad, tema kaudu oma organisatsioonidega ühendust peavad.

Praegune riigi- ja omavalitsusteenijate Keskliidu häälekandja „Side“ kiratseb majanduslikes puuduses. Tellijate vähese arvu tõttu ei suuda ta ise ennast elatada ja kutseorganisatsioonid peavad vähestest liikmemaksudest „Sidele“ toetust andma.

Et oma häälekandja sisu väärtust tõsta, selleks peaks kõik riigiteenijad kaasa aitama. Iga riigi- ja omavalitsusteenija peaks „Side“ lugema, tellima, temale kaastööd tegema; igaüks peaks püüdma ise oma õigustatud soove ja nõudeid „Side“ avaldamisega ja „Side“ lugemisega kõigile selgitada. Ei tohiks keegi oma saatuse vastu tuimaks, ükskõikseks, passiivseks jääda ja käsi rüpe pannes oodata, mis valitsus või seadusandline kogu annavad, sajatades selle juures sageli organisatsioone, et pole suudetud kätte võidelda paremaid soodustusi.

„Side“ toimetuse uuel kolleegiumil on soov ja kavatsus informatsiooni ala täiendada ja võimaluste piires kõige paremat oma lugejatele pakkuda.

Kuid Keskliidu juhatuse ja „Side“ kolleegiumi häist soovest on üksi vähe, kui teenijaskond ise oma kohuseks ei loe „Side“ toetada kaastöö ja tellimiste kaudu.

Riigi- ja omavalitsusteenijate häälekandja „Side“ tähtsuse hindamisel võib olla kolm seisukohta:

- 1) „Side“ kaudu saab informatsiooni ja uusi mõtteid;
- 2) „Side“ pakub lugejatele seda, mis juba teada ja mille kohta lugejail omad seisukohad juba olemas;
- 3) „Side“ nivoo (tasapind) on madal, ei rahulda lugejate huve.

Esimese seisukoha pooldajad peaks kõik „Side“ lugema enesetäiendamise otstarbel.

Teise seisukoha pooldajad peaks „Side“ lugema oma seisukohtade kontrollimiseks ja veendumuste kindlustamiseks.

Kolmandad, kes arvavad „Side“ liig madala ja huvitusetu olevat, peaks katsuma „Side“ vaimlist tasapinda tõsta.

„Side“ toimetus julgeb loota ärksamate andekamate ja kogemusrikkamate kaasteeni-

jate poolt väärilist kaastööd „Side“ vaimlise tasapinna tõstmiseks, sest iga aateline inimese kohuseks peaks olema kaaskodanikke, resp. kaasteenijaid, valgustada ja üldisuse hüvede rohkenemisele kaasa aidata.

Kaasteenijad, ärge jääge loiuks oma häälekandja „Side“ vastu.

Püüdke kutseorganisatsiooni häälekandja tähtsusest aru saada, tehke „Sidele“ kaastööd, tellige, lugege ja levitage „Sidet“.

Kaasteenijaliku tervitusega

R. ja O. teenijate Keskliidu juhatus ja „Side“ kolleegium.

Kroonika.

Riigi- ja omavalitsusteenijate Keskliidu juhatuse tegevusest.

Riigi- ja omavalitsusteenijate keskliidu häälekandja kolleegium uuendatud.

Keskliidu häälekandja ajakiri „Side“ ilmub käesoleva numbriga alates Keskliidu poolt valitud uue kolleegiumi toimetusel. Kolleegiumi liigeteks on: Keskliidu esitajaks H. Nurk, posti-telegraafi-telefoni teenijate kutseühingu esitajaks J. Kallmann ja raudteelaste keskuhingu esitajaks A. Lepp. „Side“ tuumaka ja ajakohase sisu eest püüab hoolitseda kolleegium, paludes laialist riigi- ja omavalitsusteenijate peret oma häälekandjat kaastööga ja tellimistega toetada.

Keskliidu juhatus pöörab kõikide keskliitu kuuluvate organisatsioonide poole, paludes teatada hiljemalt 30. XII. s. a. kui palju on kellegil organisatsioonil võimalik „Sidele“ ühekordset või regulaarset toetust anda ja kui palju „Side“ numbreid levitada alaliste tellijate hankimisega.

Organiseerimise alal.

Tallinna riigi- ja omavalitsusteenijate ühing, kes tänini üleriiklise koondise puudumise tõttu Keskliidu liikmeks ei olnud, on lepingu põhjal Keskliiduga liitunud, kunni keskliidu põhikirja ümbertöötamiseni vastavalt sellele, et teatavatel juhusel ka kohalikud ühingud võivad liitu astuda. Lepingu järgi täidab Tal. Ühing kõik põhikirja nõuded. Ühingul on keskliidu juhatuses kaks esitajat.

Riigi- ja omavalitsusteenijate kodu asutamisel.

Riigi- ja omavalitsusteenijate organisatsioonid kannatavad oma asjaajamise ja kooskõimise ruumide puuduse all, millest palju on räägitud. Selle kõrvaldamiseks kavatses juba mõni aasta tagasi keskliit Tallinna maja püstitada ja selleaegne keskliidu juhatus töötas vastava osatühisuse põhikirja kava välja. Vahepeal jäi asi soiku.

Nüüd on keskliidu uue juhatuse poolt juba vastav osatühisuse põhikirja kava heaks kiidetud ja esitatakse registreerimiseks. Põhikirja kava järele on üksiku osatähe hind Mk. 1000.—, mis võimaldab nende omandamist ka madalamatel palgaastmetel teenivatel kodanikkudel.

Nagu autoriteetsest allikast kuulda, muutsevat Tallinna linnavalitsus ja riigivalitsus neid osatähti mitme miljoni marga eest. Sellega paistab maja ehituse väljavaade rahuldav ja lootusrikas olevat.

Ühekordse erakorralise toetusraha nõutamine riigiteenijatele.

Riigiteenijate uued palganormid pandi maksma 1. aprillist s. a. ja vabariigi valitsuse otsuse järele ei tohtinud uued palgad madaamad olla, kui eelmisel aastal saadud palk ja lisatasud kokku.

Hoolimata sellest hakkasid paljud riigiteenijad vähem palka saama, kui eelmisel aastal, mis väga halvasti mõjus iseäranis alamal palgaastmel olevate ja alla elatismiinimumi palgasaajate peale. Seisukorda ei oleks parandatud ka sellega, et teenistusvanusetasu ja ühtlane kõrgendatud perekonnaabiraha seadus oleks maksma pandud.

Samal ajal on aga elu ülespidamine kallinenud. Neid asjaolusid arvesse võttes esitas keskliidu juhatus Vabariigi valitsusele märgukirja, et kõigile riigiteenijaile antaks veel enne jõulupühi ühekordne erakorraline toetus Mk. 5000 suuruses summas ja neile, kes on õigustatud saama perekonnaabiraha, — lisaks veel ühe kuu perekonnaabiraha.

Vabariigi valitsus ei leidnud võimalust nimetatud palve rahuldamiseks riigikogule vastavat seaduseelnõu esitada, mispärast keskliit oma palve rahuldamiseks vabariigi 10. aastapäevaks on samme astunud.

Riigiteenijate teenistusvanusetasu ja perekonnaabiraha.

Keskliidu poolt esitati 12. dets. vabariigi valitsusele märgukiri, milles palutakse riigiteenijate teenistusvanusetasu ja ühtilasi kõrgendatud perekonnaabiraha seaduse eelnõud välja töötada ning riigikogule vastu võtmiseks esitada.

Ühtilasi palutakse nimetatud seaduste maksimahakkamisega ühenduses olevate kulude katteks riigi 1928./1929. a. eelarvesse tarvilised summad sisse võtta.

Põhjendusena toob keskliit ette, et vabariigi valitsus on lubanud nimetatud seaduseelnõud riigikogule esitada, aga seda senini veel teinud ei ole. Nende seaduste maksmapanek on seda rohkem vajalik, et natukeneigi parandada madalama palga teenijate majanduslist seisukorda, kes 1. aprillil s. a. maksmahakanud koosseisude ja palgaseaduse põhjal vähem palka saavad, kui nad 1926. a. ühes kõigi lisafasudega said.

Riigiasutuste koosseisud ja riigiteenijate palgad.

Riigi- ja omavalitsusteenijate keskliit kavatab vabariigi valitsusele esitada märgukirja riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palgaseaduse muutmise ja täiendamise kohta, milleks andmeid vajab.

Neil põhjustel palub keskliidu juhatus kõiki keskliitu kuuluvaid organisatsioone võimalikult pea keskliidu juhatusel esitada soovitatavad muudatused ja täiendused koosseisudes ja palgaseaduses, kõrvuti ära näidates praegu saadav ja uus soovitatav palk.

Riigiteenijat, kes soovib koosseisude ja palgaseaduses muudatusi näha, palutakse sellest teatada oma organisatsioonile, kelle liikmeks ta on, aga mitte keskliidule, sest keskliit ei saa iga üksiku teenija soovi küllalt otstarbekohaselt lahendada.

Pensioniseadus.

Riigikogu sotsiaalkomisjonis on praegu arutusel riigi- ja omavalitsusteenijate pensioniseadus. 1924. a. vastuvõetud pensioniseadust on juba mitmel korral muudetud ja nüüd on korraga veel kolm muutmise ning täiendamise seadust esitatud. Sellepärast asus riigikogu sotsiaalkomisjon seisukohale, et pensioniseadus tuleb algusest kuni lõpuni läbivaatamisele võtta ja asus juba selle arutamisele. Keskliidu esitajatena võtavad riigikogu sotsiaalkomisjoni koosolekute osa juhatuse liikmed H. Nurk ja K. Johanson. Senised komisjoni töötulemused näitavad, et eelnõu läbiarutuseks on tarvis mitu kuud aega. Keskliidul tuleb palju tööd teha, et osagi oma soovitud muudatustest läbi viia.

Jõulud.

Läheneb jõulupühad. Juba ligi 2000 aastat pühitseb kogu kristlik maailm jõulupühi Kristuse sünnipäeva mälestusena. Selle nime all on jõulupühade pühitsemine nii tähtsaks saanud, et alates keiserlikkude lossidega ja lõpetades kõige viletsamate saunaurtsikutega, ei leia me pea ainuski perekonda, kus ei tunta jõulurõõmu.

Jõulupühade pühitsemine on ühenduses inimeste usulise ilmavaatega.

Inimese tulevik on tundmata jõudude kokkumäng.

Ei saa kunagi elunähtusi ja kavatsusi matemaatiliselt jagada. Nende jagamisel jääb järele mingisugune tundmata x ja see on usk ja lootus paremasse tulevikku, mis annab lohutust ja rahuldust rahutule, otsivale hingele.

Kuid on ka hetki, mil usk paremasse tulevikku ega ka ükski muu maine abinõu ei suuda rahuldada inimhinge tarvidusi;

on hetki, mil inimene tunneb ennast elutormis, saatuse raskete löökide all kaitseta, abita, trööstita. Ta hakkab otsima lohutusi kõrgemalt olevuselt — jumaluselt, ta loob omale pühikud, jumalad, tekib religioon — usk jumalasse.

Rahvaste ajaloo vaatlemisel näeme, et usk, jumalus ja jumalad on alati muutunud, vastavalt igaaegse inimese arenemise tasapinnale.

Oli aeg, mil peeti puust kujusid jumalateks. Tuli aeg, mil need enam ei suutnud rahuldada inimhinge müstilisi tarvidusi, loodi kõrgemad jumalad tuulehoogude, vetevoogude, taevakehade ja muude loodusnähtuste näol.

Aga inimsugu arenes edasi. Ta õppis tundma loodusnähtusi, ta ei saanud neid enam jumalusteks pidada. Tekkis tarve kõrgemast jumalast. Olemasolevad pühikud ja jumalused liideti ainujumalaks, kes

pidi asuma kaugel, meile tundmata ja teadmata metafüüsiliste kõrguste vallas.

Sellest ainujumalast räägib piibel järgmist:

Kuue päevaga loonud jumal inimesed ja kogu maailma miite millegist. Loodud inimesed läinud aga kurjaks ja nende patude lunastamiseks saanud jumal oma poja Kristuse maailma, kelle 1927-dat sünnipäeva me järgneval jõuluõhtul pühitseme.

Jehoova, Jahve, juuda rahva jumal öelnud neitsi Maariale: Sa pead poja ilmale tooma — ja see sündinudki nõnda.

On vist selge igale mõtlejale, kuivõrd on usutav inimese ilmalesündimine suusõnalisel ütetusel, ajal mil inimkond elas ajaloolisel valgusel, mil elu tekkimiseks, eksisteerimiseks olid vajalikud samad tegurid mis praegu.

Kui asuda seisukohale, et sündis inimene nimega Kristus, kes hakkas õpetama rahvaste rahu ja vendluse nimel, kel oli eesmärgiks inimliku vendluse taotlemine, kes tegutses põhimõttel: kõik inimesed olgu vennad, sina ei pea tapma, armasta oma ligemist kui iseennast, rahu maa peal ja inimestest hea meel jne. jne., nii nagu piibli-raamat ja vaimulikud, Kristuse maa-pealsed asemikud, seda seletavad, siis näeme, et Kristuse järeltulijad, maa-pealsed vaimulikud, pole suutnud oma õpetlase eeskujul tegutseda. Inimesed on palju jõudu kultanud sõdadele. Sõja Moolokile on toodud miljardid rahvavarandusi. Me mäletame veel elavalt ilmasõda, mil jooksis jõena inimveri ja süütud pisarad, mil vaimulikud, selle asemel, et tegutseda Kristuse põhimõtetel — sina ei pea tapma, võtsid kätte pintslid ja veepotid ning õnnistasid tapamasinaid jumala ja teiste pühikute nimel.

Kristuse vaimuvabaduse õpetuse asemel hakkasid kirikuvürstid juba varasel keskajal vabalt mõtlevale vaimule ahelaid taguma, põletades tuleriidal sadandeid, mõistes ketseri-kohut tuhandete üle, kes julgesid jumalust teisiti mõista kui katoliku kirik.

Reformeeritud kiriku vaimulikud püüavad tõlgitseda Kristuse õpetusest kõrvaldumist eksitusega, mis veel õpetust ennast ei väära, seletades, et Kristuse õpetus olla väärtuslik, ta olla loonud ristiusu kandvad ideed, ta õpetus pannud inimestes liikuma häduse ja vooruse jõud, ta olnud suurte humaansete mõtete looja ja ainuesitaja, ta

olnud kogu inimkonna vooruse kehastus, esimene õpetlane ja filosoof, kes üles seadnud rahu, armastuse ja vendluse aated, ning selle tõttu olla Kristuse isik küllalt tähtis selleks, et ainult tema sünnipäeva mälestuseks pühitseda jõulupühi kas või maailma lõpuni.

Vaimulikkude tahtel ja algatusel on aastasadasid püütud elu nii juhtida, et kõik sügavamad instinktid ja kõrgemad eluväärtused, kõlblus, kombus, voorus, ausus, õigus ja õiglus on seotud kas Kristuse ristiga või Moosese sõrme külge ja hädaldatakse, et nende langemisel langeda ristiusku, langeda kõlblise elu viimased sambad, maailm minna liimist lahti.

Et jõululapse õpetuse tõelikkuses teadlikud olla, ei ole liigne meele tuletada seda tõde, et Kristuse sündimise ajal polnud suured püüded ja kõrged aated — rahu, vendlus ja ligemisearmastus — enam tundmata ega võõrad.

Juba mitutuhat aastat enne Kristust õpetas kuulus Hiina mõtteteadlane Lao-Ze samadel põhimõtetel. Tema raamatus „Tao-te-king“ (suurte tarkuste raamat) seisavad laused: ära tee teisele seda, mis sa ei taha, et teine sinule teeks. Armasta oma ligemist kui iseennast jne.

Samasisulisi mõtteid leiame ka Buddha, Konfuutsiuse, Prama, Zaratustra j.t. õpetustest.

Samuti leiame neid mõtteid vähe teisiti sõnastatult Kreeka õpetlaste ja filosoofide Aristotelese, Thalese, Sextuse, Helleli ja teiste töödest.

Babiloonia varemete kaevamisel leiti kuningas Amoraabi hauale pandud kivi, millele grafeeritud samasisulised laused.

Tehes toodud näidetest loogilisi järeldusi, võime nentida, et mitte jumal pole oma sõrmega eelnimetatud suuri õpetusi piibli-raamatusse kirjutanud, vaid juba sumerlased, akaadlased on aastatuhandeid enne Kristust need mõtted fikseerinud ja raudpeitlittega vastava mõistetega laused Amoraabi kivile raiunud.

Mitte Kristus üksi pole nende mõtete ja ideede looja, vaid need on kogu inimkonna produkt, neid on loonud mitmed suured õpetlased, inimkonna parimad pojad, kõikide aegade parimad pead.

Neid mõisteid analüüserides rändame vähe tagasi inimsoo mineviku radadele ja küsime: kas on ka enne Kristuse sündimist jõulupühi pühitsetud ja milise tähendusega.

Rahvõluule, müüdid ja legendid tõendavad, et juba enne Kristust on kõik looduserahvad päikesepüha pühitsenud pea ühe-aegselt jõulupühadega.

Nagu teada, läheb peale detsembri pööripäeva maakera põhja poolkeral päev pikemaks, mis tingitud ekliptika tasapinna ja maakera telje asendist.

Seda nähtust ei osanud looduserahvad seletada, kuid nad said aru, et päev oli pikemaks läinud, valgus oli pimeduse võitnud ja pühitsesid sel puhul n. n. päikese-püha.

Kui aastal 312 Milano ediktiga ristiusk sallivaks tunnustati ja ka varsti riigiusuks muudeti, tekkis tarve pühitseda usu põhjendaja, Kristuse, mälestuseks tähtpäivi.

Kuid inimesed olid alalhoidlikud, ei tunnistanud uusi pühi ja jäid truuks päikese-

pühale. Ja valitsus määras Kristuse mälestamise tähtpäevad nende päevade peale, mil rahvas päikesepüha pühitses. Aja jook-sul ununes ja muutus päikesepüha tähendus ja jäi jõul vaid Kristuse sünnipäeva mälestuseks.

Ka eestlaste esivanemad pühitsesid päikese-püha, paludes oma jumelat, Taarat, ja tundes rõõmu selle üle, et valgus oli pimeduse võitnud. Seega pole jõulupühadel mitte ükski usuline, vaid ka ajalooline ja rahvusline tähtsus.

Mälestame ka meie jõuluõhtul oma esivanemaid, nende usku ja kombeid ja tun-neme rõõmu selle üle, et vaimuvalgus on pimedust võitmas ning püüame selle poole, et valgus pimeduse lõpulikult võidaks, et headus kurjuse hävitaks.

J. Kallmann.

Mis ma nägin ja kuulsin Venes.

J. Rukki.

(Järg. V. „Side“ nr. 15.)

Küsimuse peale — kas teenijate ja ad-ministratsiooni vahel tekkivate arusaama-tuste ja lahkuminekute asju tihti lahendada tuleb — vastas esimees, et tulevat ikka ka. Üldiselt aga jätkuvat komiteele tööd küllalt, sest et kõik administratsiooni poolt tehtud teenijatesse puutuvad korraldused komitees kontrollitakse ja nende kohta seisukohad võetakse.

Distiplinaarkaristuste määramisel käsi-tatakse numbrisüsteemi. Märkus, näituseks, võrdub 1-le, noomitus 2-le, vali noomitus 4-le jne. Teeb distiplinaarkaristuste puhul saadud numbrite summa 12 välja, siis tõs-tetakse teenija kohta küsimus, kas ta edas-pidiseks teenistusse jätmiseks kõlbulik, või tuleb ta teenistusest vallandada.

Organisatsioonid on omale üheks täht-samaks ülesandeks seadnud kõikidel töö-aladel teenijate ja tööliste kvaliteeti tõsta. Seda taotletakse teenijate üldise hariduslise tasapinna tõstmisega ja ametioskuse õppi-mise kursuste ja koolide avamisega, millede peale õige suuri summe kulutatakse. Näitu-seks on liiniteenistuses vanematele tööliste (eestõõtegijatele) avatud kursused, mis 6 kuud kestavad. Kursandid vabastatakse kursuste kestvuse ajaks oma otsekohestest ametikohustest. Neile antakse kõik õppe-abinõud maksuta ja maksetakse täielik palk oma ameti järgi.

Kursuste lõpetajatele antakse eesõigus teemeistri ametisse määramisel.

Kvalifitseeritud tehastetööliste kaadri täiendamiseks avatakse tehaste ja töökodade juures ametioskuse koolid. Ühte niisugu-sesse kooli läksime komiteest. Üks vanema kursuse õpilastest jutustas mulle kooli kohta järgmist:

Kooli võetakse raudteelaste lapsi, kes 4 klassilise algkooli lõpetanud ja võistluseksami sooritand. Õpetatakse metallitremise ja lukusepa töid. Praktilised tööd töökojas kestavad igapäev 4 tundi, teoreetiline õpetus samuti 4 tundi. Kursuste kestvus on 3 aastat. Õpilastele maksetakse palka esimesel aastal 25, teisel 28 ja kolmandal 38 rubla kuus. Kooli lõpetajad viiakse üle tehastesse ja neile määratakse esialgselt põhipalgaks 42 rubla kuus, mis tükitöö juures võima-luse annab umbes 60 rubla kuus ära teenida.

Kooli õppejõud ilmutasid elavat huvi minu kodumaa olude kohta. Esitati küsi-musi meie konstitutsiooni, poliitiliste parteide, sõnavabaduse, õpetajate poliitilise meelsuse ja organisatsioonide kohta. Enda kohta tähendati, et nemad kindlat kuupalka ei saavat, vaid neile maksetakse tundide eest — 1 rubla 38 kop. tunnis. Suvepuhkuse ajal maksetakse palka viimase kolme kuu keskmise teenistuse järgi.

Mulle näidati õpilaste proovitöid töökojas — väiksemõõdulisi klupesid, lekaalisi, tangisi ja klassitöid — joonestusi, modellisi jne. Nendega võis täiesti rahul olla.

Keskkomitee ja teedekomissariaadi vahel sõlmitud kollektiivlepinguga on 24.000 õpilase ülevalpidamine kindlustatud.

Koolist läksime tehastesse. Minuga olid kaasas veel üks raudteelane Eestist ja üks Soome raudteelaste esitaja.

Oldi treipinkide taga ja alasite juures kibedasti ametis. Klopiti ja askeldati hoolasasti vedurite ümber. Aeg oli kõigil nähtavasti kallis. Kuid ka meie uudishimu oli selleks liig suur, et ainult sellega piirduda, mis silm nägi. Pöörasime viimaks ühe treiali poole, kes mõneks minutiks oma töö katkestas ja meile järgmist jutustas:

Töö kestab igapäev kella 8–12 ja 1–5. Laupäev lõpeb töö 2 tundi varem kui harilikult. Valajad töötavad 6 tundi päevas. Samuti autogeenilise kokkukeetmise ja atsetileeniga lõikamise jaoskondades. Tinutajad, shleifijad ja poleerijad töötavad 7 tundi. Tervise peale eriliselt kahjulikult mõjuvatel aladel töötajatel on õigus kollektiivlepingu põhjal saada iga päev $\frac{1}{2}$ liitrit piima (spetsmoloko), ehk 48 grammi võid. Puhkust antakse nende liikide töölistele üks kuu, kõikidele teistele töölistele 2 nädalat, makstes palka viimase keskmise teenistuse järgi. Keskmise ametmeeste, nii kui treialite, lukuseppade jne., teenistus on umbes 140 rubla kuus. Tuleb aga ette üksikuid juhuseid, kus ametmehed teenivad kuni 150–200 rubla kuus, missugust palka harilikult meistrid saavad. Mustatöölised saavad põhipalgana 48 rubla, mis ühes juurdearvatava fükitöö keskmise protsendiga 60–80 rubla kuus välja teeb.

Jutustaja tähendas, et töötasu tehastes üldiselt rahuloldav olevat.

Peale harilikkude ruumide olid tehaste juures suur koosolekute pidamise saal, sõõgitoad ja punane nurk.

Mitte väga kaugel tehastest asusid vedurimeeskonna puhkeruumid. Teel sinna kohtasime terve salkkonna ämbritega ja schvaabradega varustatud naisi. Need olid vaguni-puhastajad. Asusime jutuaajamisesse. Selgus, et nende töötasu just väga suur ei ole. Saavad põhipalgana 38 rubla 55 kop. kuus, töötavat aga tüki viisi ja teenivad umbes 50–55 rubla kuus. Kuid tükitöö arvestamise viis olevat neile tume. Selle selgitamiseks olevat mitmel puhul pööranud komitee poole.

Oleme viimaks vedurijuhtide juures. Mehed tüsedad, tõsiste nägudega nii kui vedurijuhid ikkagi. Riietus ja üldine väljanägemine hea. Võib oletada, et meeste töötingimused ja tasu rahuloldav on. Nii ka selguski. Nendelt nõuetav üldine töötundide arv kuus olevat 192 tundi. Niihästi vedurijuhid kui ka abid kuuluvad kahte järku: esimese järgu vedurijuhid saavad põhipalgana 74 rubla, abid — 66 rubla kuus; II järgu vedurijuhid saavad 70 rubla, abid 62 rubla. Vedurikütjad saavad 46–49 rubla, mis ühes kilomeetirahadega ja küttepreemiaga keskmiselt 80–85 rubla välja teeb. Kilomeetiraha maksetakse iga 1000 kilomeetri pealt reisirongidel 14, kaubarongidel — 25 ja manöövriveduritel — 36 rubla. Küttepreemia teeb umbes 20 rubla kuus välja. Kokkuvõttes teenivad vedurijuhid umbes 150 ja abid 135 rubla kuus. Kaugesõidurongide veduritel on keskmise teenistus märksa kõrgem. Peale palga antakse riidevarustus. Suvepuhkuse ajal maksetakse palk viimase keskmise teenistuse järgi.

Samuti kui õpetajadki, tundsid vedurijuhid huvi meie olude vastu. Paluti mind selgitada meie organisatsioonide struktuuri ja tegevust, töötasu ja teenijaskonna õiguslikku korda. Kuulati tähelepanelikult, tehti võrdlusi. Üldiselt pean tähendama, et meie vahel jutuaajamine täitsa sõbralikku laadi kandis ja minul vedurimeeskonnast väga hea mulje jäi.

Iga riigi- ja omavalitsusteenija püham kohus

on oma häälekandjat „SIDET“ kaastöö ja tellimistega toetada. Ajakiri „SIDE“ on ainuke Eestis, mis kaitseb riigi- ja omavalitsusteenijate huvisid ja võitleb nende parema käekäigu eest.

Läti kolleegide muljed

Tallinnas 24.–25. sept. s. a. peetud Balti riikide riigi- ja omavalitsusteenijate II konverentsi kohta.

Delegatsiooni liige postiteenija K. Liepinski kirjutab Läti posti- i. t. teenijate kutseühingu häälekandjas „Vehsnesis“ nr. 47 muuseas järgmist:

„Kui meie organisatsioon otsustas saata esitajad Tallinna konverentsile, siis ainult tuges informatsioonile, et sinna koonduvat vaid ainult progressiivselt tegutsevate organisatsioonide esitajad, mis lubas eeldada konverentsi töö tulemusena positiivseid resultate.

Tallinna jõudnud võtsid vastu meid Eesti keskliidu delegatsioon, töö-hoolekandeministeeriumi esitaja ja Läti saadik Eestis hra Seskis. Peale ühist lõunasööki „Petrogradi“ võõrastemajas läksime konverentsile — Õpetajate liidu ruumesse. Põhjusel, et eestlased polnud informeeritud meil aset leidnud poliitilisest olukorrast — pooldumisest Läti r. ja o. teenijate peres — olid kutsutud konverentsile mõlemate meie maa rühmituste, s. o. progressiivsete ja n. n. „kollaste“ organisatsioonide esitajad. Kuna need organisatsioonid isekeskis vaenujalajagisugune ühistöö omavahel võimata, siis sattusid eestlased väga piinlikku seisukorda.“

Peale pikemat kirjeldust konverentsi käigust kriipsutab alla K. Liepinski referent A. Lepa ettekannet palga küsimuse lahendamise puhul. Viimane andnud väga kujuka võrdluse palgaastmete, perekonnaabirahade ja elukalliduse vahekordadest üksikutes Balti riikides. Selle tagajärjel leiab autor, et eestlased olevat jõudnud ette maajandusliselt nendest, läilastest, ja soovitab võtta eestlastelt eeskju. Edasi jätkab K. L.:

„Kaaludes konverentsi tähtsust, peab tähendama, et pärit-praktilises mõttes ei ole põhjust ühki elada selle tulemustega. Laiemaulatuise tähtsuse oleksid omanud vastuvõetud resolutsioonid vaid siis, kui konverentsist oleksid võtnud osa kõik Balti riigid, nagu oli kavatsitud varem. Kui Eesti kolleegidel puudus julgus isegi lihtsa protesti avaldamiseks Leedus valitseva terrori puhul, siis on kindel täiesti, et streigi puhul Eesti ametvendade abile lootmine oleks asjata. Kuigi Eesti organisatsioonid on jagunenud seni, ei suuda nad võistelda siiski meie progressiivsete organisatsioonidega, nii võistluse kui ka ideaalsuse (?! — toimetus) mõttes. Kuid vaatamata sellele, et konverentsil ei saavutatud praktilisi tulemusi, oli ta väga tähtis siiski ja nimelt informatsiooni saamise ning naabritevahelise lähenemise mõttes. Saavutusi sellel alal tuleb hinnata kõrgelt. Peame hoolitsema, et sõlmitud sidemed ei katkeks hetkekski, vaid et nad kõveneksid järjekindlalt ja et ühistöö tulemused ennast tunda annaksid juba lähemas tulevikus.

Paari sõnaga tahaksin mainida, ütleb autor, seda kahetsemiseväärt osa, mida etendasid siin meie „kollased“. Vaatamata sellele, et nad olid jäänud konverentsile ainult informatsiooni otstarbel, võtsid nad siiski osa vaielustest ja esinesid isegi referaatidega, kasutades seega eestlaste headamlikku võõraste-vastuvõtlikkust.

Ei suuda ka vaikida sellest sõbralikust vastuvõtust, mida näitasid meile eestlased Tallinna konverentsi puhul. Konverentsi esimesel päeval külastasime ajaloolist rae-koda, mis ehitatud 14 sajangu keskel. Seal on hoidunud alal palju keskaja esemeid, nagu mööbleid, maale ja muud. Peale ühist lõunat, konverentsi teisel päeval, matkasime jaama. Meid saatma tulid: Eesti delegatsioon, töö-hoolekande minister, linnapea ja saatkonna sekretär. Sõbraliku lahkumiskõne ütles Eesti del. esitaja, mille peale „Raudami“ koor laulis meie riigi hümnit. Südamlikkude sõnadega vastas meie del. esimees Seibolts ja palus koori laulda Eesti riigi-hümnit. Rong hakkas liikuma lauluhelide saatel. Veel viimased südamlikud käesurumised ja hüüded: „Laj dzivo Latvija!“ — „Elagu Eesti“, ja Tallinn kadus aega mööda silmapiirilt.

(Tõlkinud J. O.)

Statistilised andmed raudteede kohta 1926. aastal.

(A. T. F.).

On liikumas jutud, et praegune vabariigi valitsus tahvat päevakorda võtta jälle uut riigiteenijate koosseisude koondamist, mida kavatsesid läbi viia eelarve vastuvõtmisega 1928. a. aprillis. Loomulikult tabaks see koondamine siis ka raudteelaskonda. Kui võrd raudteetee-
nija te koosseis meil aga juba seni kärbitud

on, näitavad alljärgnevat andmed, mis avaldatud raudteelaste ajakirjas „Bulletin de l'Union Internationale des Chemins de fer“ septembris k. a. ja millest näha, et Eesti raudteede teenijate arv (ühe ekspluaateeritava raudteekiilomeetri peale) on üle il m a k õ i g e v ä h e m, nimelt

3,92, kuna riiksid on, kus see ulatab 22,77.

Järgmises „Side“ numbris toome võrdlusandmed raudteede pikkuse, reisi- ja kaubarongide arvu ja liikumise üle, et asjastihuvitatud ka neid võiks tähele panna.

Toimetus.

I. Teenijate koosseis.

Maade ja raudteede nimetus	Teenijate üld- arv.	Neist teenistuses.						Teenijate üld- teeritava kilo- meetri peale	
		Raudtee pea- vallistuses	Paavallistuse osakondades	Teerajahoone- teehiituses, ja äärelalves	Jaanmades (liikumise ja kaubanduse alal)	Rogiteenis- luses ja ma- sinate alal	Peatehastes ja löökodades haril. jooksu- alal		
Saksamaa. Reichsbahn-Gesellschaft	707.570	31.847		160.800	220.450	52.150	65.779	175.215	13,27
Austria. Oesterr. Bundesbahnen (1925)	87.710 ¹⁾	1.681	326	16.715	28.094	8.744	13.270	14.397	15
Belgia. Société Nationale des Chemins der fer belges: Ametnikke ja vabateenijaid	22.058	1.659	1.534	822	10.636	5.061	1.658	688	4,61
Töölisi	85.909	245	131	17.717	26.270	3.659	21.341	18.146	18,18
Kokku	108.967	1.904	1.665	18.539	36.906	8.720	22.999	18.834	22,77
Bulgaaria Riigiraudteed (1. IV. 1925 — 31. III. 1926)	15.337 ²⁾	459	—	4.966	4.427 ³⁾	—	3.325	2.160	7
Daani. Riigiraudteed (1. IV. 1925 — 31. III. 1926)	22.377	815	408	5.021	7.451	2.127	3.999	2.556	8,89
Eesti. Riigiraudteed	4.607	145	215	1.210	1.516	490	559	415	3,92
Soome. Riigiraudteed ⁴⁾	24.679	680	146	5.377	9.680 ⁵⁾	—	3.216	2.945	—
Prantsusmaa. Riigiraudteed	91.108	3.364	2.315	20.113	30.348	6.872	9.511	15.581	10,51
Era-raudteed: Ceinture de Paris Réseau de l'Est „ du Midi	369.401	12.161	18.558	62.064	129.452	30.090	36.720	74.861	12,02

du Nord	43.922	1.755	1.252	7.019	12.394	5.004	3.255	13.103	19,39
P. L. M.	2.377	69	56	556	472	265	285	662	12,38
Paris—Orléans									
Elsass-Lothringen ühes Luxemburgi ja era-liinidega			42.520	67.421	216.137	120.324	2.481	141.990	19,01
Luxemburg.									
Prinz Heinrichi raudtee									
Inglismaa.									
Great Western Railway									
London and N. E. "									
London Midland and Scottish Railway									
Southern Railway									
Kreeka.									
Riigiraudteed	7.648	90	386	3.283	941	427	540	1.981	6,1
Hollandi.									
Hollandi riigiraudteed	38.711	2.132	1.966	6.220	12.736	3.024	4.524	8.109	10,6
Ungari.									
Riigiraudtee Donau-Save-Adria (1. VII. 1925 — 30. VI. 1926)	56.622	1.159	3.159	16.385	13.708	5.070	7.978	8.803	7,74
Itaalia.									
Riigiraudteed	168.885	6.963	9.832	29.425	53.766	19.490	23.520	25.889	10,23
Latvija.									
Riigiraudteed (1. VII. 1926. — 31. III. 1927)	15.576	819	576	4.821	3.610	1.167	1.227	3.356	6,16
Leedu.									
Riigiraudteed	7.106	428	2.118	1.104	1.035	994	233	1.289	4,76
Norra.									
Riigiraudteed (1. VII. 1925. — 31. III. 1926)	16.172	528	590	4.324	5.043	1.287	2.412	1.943	4,99
Poola.									
Riigiraudteed	195.626	6.353	209	50.056	47.415	15.985	19.790	46.551	10,15
Rumeenia.									
Riigiraudteed	114.764	3.301	3.896	29.881	22.918	14.395	14.479	25.894	13,42
Rootsi.									
Riigiraudteed	32.509	910	333	9.745	9.590	1.042	6.467	4.415	5,4
Schveits.									
Ühendatud raudteed	34.138 ⁵⁾	756	689	5.745	13.334	3.863	3.724	5.647	11,60
Tshehoslovakkia.									
Riigiraudteed	164.234	636	6.628	43.998	50.463	19.152	22.053	20.205	12,33
Jugoslaavia.									
Riigiraudteed	65.694	432	3.448	24.406	—	20.553	16.855	—	7,5

Märkuste seletus:

- 1) Siia juurde on arvatud 870 teenijat välistest abiföödest.
- 2) Välja arvatud 1258 kisasuupoliste teede teenijat.
- 3) Jaamade teenistuse alal teenijate arv ühes rongide teenistusega mõistetav.
- 4) Välja arvatud uute ehitatavate teede teenijad.
- 5) Kokku kõigi teenistusaladega (tehased, laod, elektriföökojad j. n. e.).

Kuld ja sõda.

Praegused ja tuleviku sõjad on puhtmajanduslikud sõjad. Raasside-sõdadest ei kuule meie aastasadasid midagi. Ka ususõdade all tuntud olid majanduslikud sõjad, kusjuures usumõistet kahjuks selleks kasutati, et tarvilikku meeoleolu luua, meeoleolu, missuguses inimene tapmist vajalikuks peab. Ja kui meile võimaldataks raasidesõdade põhjuste juurdlemist, leiaks meie, et ka nende põhjusteks osutuks samuti mõne ehk mõningate isikute janu võimu ja valdamise järele. Viimases suures ilmasõjas võideldi ja tapeti ainult piiride, kolooniate ja majandusliku konkurentsi pärast. Mõlemad pooled võisid oma inimesi usutada, et kaalul on isamaa peastmise ja au küsimus. Rahvasteliit peab takistama sarnaste sõdade võimalused. Et ta sellel eesmärgil peajalikul majanduslike küsimustega tegemist teeb, on uueks kinnituseks ülaltoodu kohta.

Rahvas ei ole iialgi sõdadest ja tapmisest huvitatud. Kui meie iga üksiku sõdija küsimuse ette seaks, et kas ta ei loobuks oma praegusest rahvuskuuluvusest, kui tal see eest ei tuleks tappa ei prantslast, ei sakslast, ei inglasi, ei ameeriklast, ega venelast, ühe sõnaga kedagi teistesse rahvustesse kuuluvaid, võib kindel olla jaatavas vastuses. Vaatamata kõigele armastab igaüks oma elu siiski kõige rohkem, enese ja oma omakste kasuks. Ja kui vaadelda seda, mida inimene surmahädas korda saadab, et ainult surmasuust pääseda, ei ole raske oletada, et ta kõigest ära ütleb, et ainult elu alal hoida. Kuid kes pooldab siis sõda? Need, kes algusest kindlad, et nad oma elu selles sõjas ei kaota. Need on, võib olla, inimesed, kes näiteks kuskil Jaltas või New-Yorgis päevi veedavad, kuna nende sõda Hiinas või Euroopas möllab.

Käepärastolevatel andmetel on näha, et Ühisriikides mõõdnud aasta juulikuus ainult protsentide ja dividendide näol üle 200 miljardi marga (Eesti rahas arvat.) välja makseti. Aasta kohta teeb see kolossaalse summa. Kui suured varandused tekivad, kui löikus head saaki annab, täh. kui niinimetatud üleproduktsoon tekib, siis langeb profiit, see sissetulek, mida tema kasutajad saavutavad, ilma et neil see eest tarvitseks tööd teha. Profiit aga ei tohi langeda. Kui see nähtus ilmsiks tulemas, püüavad profiidisaajad siis kas produktiooni või

lõikuse toodangu vähenemisele mõjuda, (näit. määrused puuvilla ja teravilja külvipinna mitte suurendamise kohta) ehk nad püüavad selle toodangu hävitada. Viimane sünnib see läbi, et teravilja ja teisi saadusi tules hävitatakse ehk neid merde uhutakse. Kuid on olemas hulk varasi, mida võimata sarnasel teel hävitada — tuleks tegutseda liig avalikult ja see sünnitaks rahvas soovimata meelepaha. Kuid missugusel määral hävitab sõda varandusi! Ta teeb seda põhjalikult. Ei tarvitse sellest pikemalt kirjeldada, oleme tunnud ja tunneme veel praegu selle hävitustöö tagajärgi. Ja sõda, näiteks viimane, tõi enesega kaasa profiidi, mida muidu poleks võimalik olnud saavutada. Praegu on Saksamaal protsendid ja dividendid kahekordsed ennesõjaaegsetest. Isegi „vabastatud“ Venemaa maksab 12% New-Yorki.

Kui politsei mõrtsukatöö jälgile satub, küsib ta eneselt esmalt: „kellel oli huvi sellest kuriteost?“ Mispärast ei tee meie seda sama sageli kui diskuteerime juba nii igavaks muutunud teemi — ilmasõja põhjuste — üle.

Avalik arvamine välismaail on sõjapõhjuste kohta viimasel ajal uuesti sõna võtnud. Kahjuks on teind seda vaid üksikud ajalehed. Nendes seisab umbes: „Kui ei osata produktiooni äratarvitusega õigesti arvestada, haaratakse, nagu nälgas (siin on see nälg aga vastupidine harilikule, nimelt nälg tekkinud tagavaradest lahti saada), meelegeites viimasest abinõust — sõja läbi varandusi hävitada lasta, — et seega uusi nõudmisi kaupade järele luua.“ Need avaldused on ka vastulauseid esile kutsunud. Leitakse isegi absurdseks sarnaseid „targutusi“ avaldada.

Kuid arvame, et just sellepärast, et meie sellelt ei kirjuta ja ei räägi, võib meid järgmine sõda jälle raskelt üllatada. Mureta-oleku pärast. Et meie sellest sõja tegelikust põhjustest iialgi ei kõnele, teda mitte näha ei taha, seepärast võib ta edasi elutseda. Ja ta elutsebki. Mitte vaikima ei pea sellest, vaid kogu ajakirjandus, koolid, kirikud, kõik peavad inimestele seda kõrvu hüüdma seni kui sarnane majanduskorraldus läbi viidud, mille sihiks pole, et ühede heaoleku pärast tuhanded viletsusele ja surmale määrataks.

Mitmesugust.

Kuidas hinnatakse aukohusiust.

Kuidas riigiteenija sõjaväest vabastamisel ilma jääb oma õigustest, näitab järgmine lugu.

Teenisin sõjaajal sõjaväes, kust vabastati enne tähtaega. Astusin postiteenistusse. Mõne aasta pärast kutsuti uuesti sõjaväkke läiendavalt aega teenima. Andsin posti peavalitsusele palve, kus tähendasin, et sõjaväkke astumise puhul, ametist vabastada palun. Kümne kuu möödumisel sain sõjaväest kodu lastud ja astusin otsekohe tagasi vanale teenistusele. Nüüd algasid kitsendused: 1) Jäin 2 korda ilma kuuajalisest puhkusest, sest teenistusalgust loefi nüüd uuesti ametisseastumise päevast. 2) Samal põhjusel jäin ilma Joulupühiks antavast poolekuu palgast. 3) Ilma, jäin ühekordsest, poolekuu-palga suurusest lisatasust, mis makseti kõigile riigiteenijatele. 4) Ametikõrgenduseks ette ei pandud, sest olin „mõni kuu“ teeninud.

Sõjaväkke kutsumisel kaotasin: Enne teenitud aja, sellele lisana aja, mil viibisin sõjaväes. Ilma jäin ülevaaloetletud soodustustest.

Veel nüüd, kus sellest on möödunud aastad, saan tunda selle tagajärgi.

Ametikõrgenduste komisjon, kes vastavat nimekirja kokku seab, leiab mind mõnest kaasteenijast paar aastat vähem teeninud olevat ja teeb oma otsuse minu kahjuks.

Sarnase saatuse osalisi pole vähe.

Kas ei tunne end need nagu karistatud olevat, selle eest, et neid kutsuti õppima kaitsma kodumaad? Aitab ehk sellest, et neil võeti puhkused, lisapalgad, ärgu tuldaugu sellele veel lisaks maha kustutama aega, mis nad teenisid enne kaitsväkke kutsumist, samuti aega kaitsväe õppustel. Läksid nad ju senna vabariigi valitsuse käsul.

Posti peavalitsus võiks siin midagi teha, et sarnaste teenijate kibedustunnet ametikõrgenduste andmisel enam ei saaks elustatud. Sõjaväes teenitud aeg tuleks kaalustamatult ametteenistus-ajaga koostada. Kaitsväe õppuste tähtsus meie riiklises elus, samuti õiglustunne, juba nõuab seda.

Enn.

Posti t. t. t. Kutseühisuse Keskjuhatus

teadustab, et ei pidavat enam tarvilikuks vastata mitmesuguste ebaõigete andmete levitamisele Keskjuhatusse aadressil.

Keskjuhatusse õitendusmärgukirja Nr. 123 peale Narva osakonnalt saadud vastus sisaldavat ennem avaldatud valeandmete korrutamist.

*

Kirjaga 19. oktoobrist s. a. teatas siseminister Keskühingu juhatussele, et ta raudteelaste liitumist I. T. F-iga peab vaid siis lubatavaks, kui I. T. F. nende, oma

põhikirja, paragrahvide läitmisest Eesti raudteelaste suhtes loobub, millised vastolus Eestis maksvate seadustega. Et asi küllalt selge ei olnud — missuguseid põhikirja paragrahve nimelt siseministeerium vastolus leidis meie põhiseadusega, — tegi keskühingu juhatus ülesandeks oma esimehele asja selgitada siseministeeriumis isiklikult. Härra ministri jutul olles, nagu keskühingu esimesel iljem teatas, olnud härra minister arvamisel, et takistusi liitumiseks — põhimõttelikult — ei võiks olla, kuid siin tulla arvestada selle küsimuse juriidilise küljega. Näiteks, ei olevat Eestis raudteelastel streigiõigust, kuid I. T. F. põhikiri kõnelevat solidaar-streikidest, mida võida korraldada rahvusvahelises ulatuses kõigi liidusolevate organisatsioonide kaudu. Selles tuleks I. T. F-il järele anda.

Kuigi streigiküsimus raudteelaskonnas, Eestis, veel kunagi päevakorras pole olnud, ja see vaevalt päevakorda võiks tulla, ei olnud keskühingu esimehel omelti mingit põhjust ministrile seletada, et raudteelased seda õigust enesest ära ütelda tahavad, seda enam et see — nende arusaamisel — vabariigi põhiseadusega eite nähtud. Et läbirääkimised mingit tagajärge ei annud ja härra minister ikkagi oma arvamisele jäi, tuli Keskühingul leppida sellega, et I. T. F-iga liitumist läbi viia tingimusi. Sarnasest tingimusi liitumisest teatas Keskühing hiljuti I. T. F. juhatussele, kellelt seni vastus saamata.

*

Arvesse võttes, et aprillis k. a. normeeritud palgad raudteelaste enamus-osale, nimelt alama- ja keskmisastmelistele teenijaile, mingit palgakõrgendust ei toonud, elukallidus 1922. aastast saadik aga 50—60% tõusnud, otsustas Keskühingu juhatus koosolekul 4. nov. teha oma esindajatele R. ja O. teenijate keskkliidus ülesandeks nõutada, et Keskkliit samme astuks selleks, et teenistusvanuse lisatasu ning suurendatud perekonnaabirahad 1. aprillist k. a. tagantjärele saaks välja makstud. Kui aga seda võimalik pol: nii kiirelt läbi viia, siis nõutada eeltulevateks jõulupühadeks poole kuu lisapalk.

*

„Riigi Teatajas“ nr. 76 s. a. avaldatud „Teedeministeeriumi ülemääraliste riigiteenijate koosseisu“ järele on raudtee tervele reale teenijaile palga kõrval ka priikorterid lubatud, kuid saanud on neid seni mõni üksik. Et sarnane lubadus, mis täidetud pole, teenijaskonnas rahulolematuse välja kutsus, on arusaadev. Keskühingu sellekohase järelepärimise peale — mida kavatses raudteevalitsus teha, et eeltähendatud määrus täitmisel leiaks — teatas viimane, et seda tähta pole käesoleval ajal võimalik, kuna raudteel vabu kortereid ei ole ja ei ole ka krediiti uute elumajade ehitamiseks. Loomulikult, ei võinud Keskühing sarnase vastusega rahuldatud olla ja sellepärast otsustas juhatus omal koosolekul 18. nov. pöörata

teedeministeeriumi poole, et see samme asiuks kõigi nende teenijaile korterite murefsemiseks, kellele korterid lubatud, juhtides tähelepanu sellele, et ükski määrus ei anta selleks, et ta ainult paberile peaks jääma.

Portugali postiteenijate kuupalgad.

Peadirektor	2720	eskudoit.
direktor	2000	"
kassapidaja	1920	"
inspektor	1360	"
allinspektor	1160	"
vanem ametnik	1000	"
I järgu "	840	"
II " "	680	"
kontoritülem	720	"
I järgu abi	720	"
II " "	600	"
telefonivõrgu tülem	720	"
I järgu telefonist	640	"
II " "	560	"
kirjakandjate kontrolör	800	"
posfijaotaja	720	"
kirjakandja	640	"
telegrammikandjate kontrolör	800	"
telegrammikandja	640	"
I järgu väljaandja (korrespondentsi)	560	"
II " "	520	"
küla-kirjakandja	492	"
juhede järelevaatajad	560	"
I järgu mehaanikud	800	"
II " "	680	"
mehaaniku abi	520	"
kantseleiteenija	640	"
abitööline	544	"

Ülemaltähendatud summadele on veel mõnesugused lisad, nagu korteriraha, kuid ei ole teatatud, kes seda saavad ja kui suurel määral. Ka on teatamata jäetud, kas keegi ka varustust saab või ei.

Mõnede tarbeainete hinnad: leib (sai?) 2 esk. kilogr.; või 12 esk. klgr., liha 10 esk. klgr., ülikond 600, saapad 130, korter 400, tuba 150 esk.

„La Interligilo.“

Shveitsi riigiametnikkudesse puutuval seadusel oli samuti kui ka teistel riigiteenijaskonna olukorra parandamiseks ülesseatud küsimustel, enne elluviimist pikk okastee käia, kuid sellele vaatamata ei suudata teenijaskonda rahuldada. Shveitsis on rahvusnõukogu (198 rahvasaadikut) ja seisusnõukogu (44 kantoni saadikut) seaduste andjad. Arvesse võttes, et rahvusnõukogus ainult 52 ja seisusnõukogus kõigest 2 töövõtjate saadikut, võib eksimata arvata, et vastuvõetud seadus nii majanduslikust kui sotsiaalsest küljest nõudmistele ei vasta ja riigiteenijate õigustatud lootusi ei täida.

Austria üldstreigil kohta teatab leht, et ei saa mainimata jätta, et ka ptt teenijad sellest liikumisest osa

võtsid. 1. oktoobril 1927 a. ilmunud Postiteadete esimeses numbris soovivad Austria postiteenijad kindlaks teha, et Viini juulikuu sündmused ei sündinud mitte kommunistide algatusel ja et liikumine ametiühisuste vabatahtliku otsuse põhjal lõpetati.

Saksamaal liitusid kaks suurt postiteenijate organisatsiooni, nimelt Saksa posti-telegraafi-telefoniteenijate ühing ja Posti-telegraafi teenijate Liit.

(P. T. T. Nr. 6)

Belgias algas liikumine riigiametnikkude palkade tõstmiseks ja korraldamiseks.

Saksamaal tõsteti alates 1. augustist ksa. postitariife.

Ametnikkude palgad reguleeriti Saksamaal viimati 1924 a. Nüüd on palgaküsimus uuesti arutamisel. K/a. septembris tegi rahaminister palgaseaduseelnõu teatavaks. Vastavalt sellele kavatsetakse alamastmeliste riigiteenijate palkasid tõsta 33⁰/₀ võrra. Keskmiselt tõstetakse alamastmelistele palka 25⁰/₀. Keskmiste astete palka on kavatsus tõsta 21⁰/₀ ja kõrgemate astete oma 18⁰/₀ võrra. Lasteabiraha, mis varemalt, laste vanadusele vastavalt, mitmesuuruine oli, kavatsetakse nüüd maksta iga lapse pealt 20 S. marka kuus, kuni 21 aasta vanuseni.

Inglismaal otsustati k. a. juulikuul kõikide nende postiteenijate palgaküsimus, kes kuuluvad „Union of Post Office Workes“ nimelisse organisatsiooni. Uue otsusega ei ole palgad üldjoontes palju muutunud, ainult üksikutele liikidele on määrata kõrgendus. Mainitud organisatsiooni kuulub ümarguselt 142.230 postiteenijat, välja arvatud tehniline personal ja kantseleiametnikud. (Posti teated Nr. 1).

Viimane meile käitejõudnud „Post Nachrichten“, nr. 3 – 1. nov. 1927 teatab muuseas järgmist:

I. P.-t.-t. teenijate palgavõitluse liikumisest.

Austrias on liidukantsler p. t. teenijate esindajad 3. oktoobril oma juure küsunud ja neile lubanud, et pärast mõnesuguseid läbirääkimisi ametnikkude organisatsioonidega 1928. a. ametkohtade kava suhtes, soovitud läbirääkimised palga kohta käsile võetakse. Samal ajal on aga rahaminister „Austria vabariigi 1928. a. Liidufinantsseaduse“ esitamisel seletanud, et riigi eelarve seadvat ametnikkude nõudmistele ülesaatatud piirid eite ja kuidagi ei olevat võimalik lubada rehaliselt vaekaalule langevaid järelandmisi. Seega on palgaläbirääkimised rahaministri poolt kõige ebaharilikumal ja vaenulikumal kombel juba ette ära otsustatud.

Inglismaal maksatakse p. t. ametnikkudele kõrvakvat elukallidusliisa, n. n. war bonus't. Lisatasu aluseks on elukallidusindeks 1. märtsil 1920, mis on 130⁰/₀ kõrgem 1914. a. indeksist. 1. märtsist 1920 maksatakse nädalapalga esimeste 35 schillingi pealt jätel määral 130⁰/₀ lisatasu, palgaosa pealt üle 35 schillingi — 60⁰/₀. Elukallidusindeksi kõikumise puhul suureneb või väheneb vastavalt see nädala elu-

kalliduslisa, nimelt $\frac{1}{26}$ ($130 : 5 = 25$) võrra kõikumise iga 5 punkti pealt. Näit., teenija, kes 1. 3. 1920 42 s. põhipalka sai, sai tasu: 42 s. + 130% 35 s. pealt + 60% 7 s. pealt = 91 s. 8 pensi. 1. 3. 1921 tõusis indeks 185.25 peale. Seega kerkis elukalliduslisa $\frac{7}{26}$ võrra ja teenija sai 101 s. 3 p. Septembris 1927 langes indeks 65.5 peale, elukalliduslisa võrdus ainult 26 s. 8 p. ja teenija sai tasu 68 s. 8 p.

Prantsusmaal tunnistas uut palgaredelit kokkuseadev komisjon 26. septembril s. a. tarvilikuks määrata keskmiste postiametnikkude palga ülemmääraks 17.000 franki, Seda otsust toetas kaubandusministerium. Siis esitas aga haridusministerium samasuguse nõudmise õpetajate suhtes, kelle palga ülemmäär seni oli 15.000 franki. Valitsusel ei näinud jatkuvat krediiti, et rahuldada mõlemate poolte nõudmisi. Järelduseks oli keskmistele p. ametnikkudele lubatud 17.000 frangilise ülemmäära uuesti kaalulemisele võtmine ja äge võitlus p.-teenijate ning õpetajate vahel. Üldise tööliidu peasekretäri poolt ette võetud lepituskatse saavutas tagajärgi. 10. okt. s. a. jõudsid õpetajate ja p. ametnikkude esindajad järgmisele otsusele:

„Postiteenijad tunnistavad, et õpetajate ja õpetajannade nõudmine 17.000 fr. palga suhtes on õigustatud ja ei seisa kunagi palkade võrdlustamise vastu.

Õpetajad tunnistavad, et eelarveliste raskuste tõttu, mis praegu ei luba rahuldada mõlemate poolte nõudmisi, postiteenijad esimestena peavad saama 17.000 frangilise palga osaliseks“.

Ühtlasi võeti otsus vastu, kus nõutakse õpetajate suhtes tähendatud palgakõrgenduse maksmapanekut 1. jaanuarist 1929. a.

Palkade võrdlustamine viiakse läbi järgmises järjekorras:

postiteenijate

palga ülemmäär 17.000 fr. hakkab maksuma 1. 8. 27,

õpetajate

palga ülemmäär 15.600 fr. „ „ 1. 8. 26,

„ „ 16.300 „ „ „ 1. 1. 28,

„ „ 17.000 „ „ „ 1. 1. 29,

kusjuures tähendatud ülemmäär kavatsesavat laiendada ka otsekoheste maksude ametnikkude peale. Selle kokkuleppe läbiviimist on kaubandusminister lubanud toetada.

Õiendus.

„Sides“ nr. 14 ilmunud artikli kohta, „Riidevarustusest postiametkonnas“, milles öeldud, et Keskjuhatus ei olla midagi selles suhtes teinud, palume lahkesti „Side“ toimetust õiendada järgmist:

Riidevarustus, selle täiendamine ja laiendamine on olnud iga kongressi päevakorras, on selle kohta palju

Jakob Saar

25 aastat raudtee teenistuses.

18. novembril k. a. pühitses v. t. k/ü. liige, Valga depoo vedurijuht Jakob Saar oma 25 a. teenistusjuubelit raudteel. Selle päeva mälestamiseks kinkisid kaasteenijad juubilarile väärlisi asju. Selles pikaajalises teenistuses tuleb alla kriipsutada juubilari osavõtmist vabadussõjast, soomusrongi „Iru“ peal, kus teenistuste-kohustusete täitmisel raskeski haavata sai, mille eest talle vabariigi valitsuse poolt autasu määrati.

otsuseid vastu võetud, kuid tagajärgi pole see kahjuks andnud.

Käesoleval aastal jõuti aga nii kaugemale, et postivalitsuse varustuse täiendava määruse esildas, milles olid ette nähtud vihmakuued ja saapad praegustele vormiriide kandjatele (posteljonid, montöörid, mehhanikud ja rongiametnikud) ja tolmukuued operatsiooniruumides töötajatele.

Täiendav määrus seisab praegu riigikassas. Keskjuhatus on selle maksmapaneku kiirendamiseks kolmes suunas samme astunud, saates märgukirjad postivalitsusele, teedeministeriumile ja r. ja o.-t. Keskliidu kaudu rahaministeriumile. Kõigilt poolt on lubatud asja kiirendada.

Mis puutub kõigi ametnikkude ja teenijate vormiriidega varustamise, siis ei ole küllalt lootust selle nõudmise elustamiseks, enne kui pole veel täiendav määrus maksuma hakanud. Ei saa korraga kätte kõiki hüvesid, vaid peab nõudma järkjärgult, peab esmalt pütüdma varustuse täiendust ja selle saamisel edasi.

Posti t.t.t. Kutsetühuse Keskjuhatus.

TARTU

KOGUTEOS

ILMUS MÜÜGILE.

Tartu linna väljaanne. Tartu linna uurimise toimkonna korraldatud ja toimetatud. Kaust 27×18 sm. Sisaldab 728+XII lk. eestikeelset osa. 78 lk. parantsuskeelset resümeed ja plaanide, kaartide ning tabelite erivihu; koosneb kolmest eri-raamatust.

S I S U

Ajaloolises osas käsitavad **O. Freymuth**, dots. **P. Treiberg** ja mag. **H. Kruus** Tartu ajalugu orduajast kõige uuema ajani.

Geograafilises osas kirjutab cand. **A. Mieler** Tartu aseme geomorfoloogiast ja mag. **Edg. Kant** linna kui ümbrust ja organismi.

Üldosas esinevad autoritena **A. Tooms**, ins. **H. Seydenbach**, **E. Maddison**, **A. Mägi**, prof. **M. Kurtsinski**, ins. **J. Podsolov**, **A. Tammann**, Dr. med. **P. Põder**, Dr. med. **Madison**, prof. **A. Rammul**, prof. **P. Pöld**, mag. **F. Leinbock** ja teised, kes annavad ülevaate linna rahvastikust, ehitusajandusest, õiguslikust seisukorrast, omavalitsuse organisatsioonist, linna ettevõtetest, rahandusest, tööstus-kaubanduslikust tegevusest, pangaasjandusest, tervishoiu oludest, koolitervishoiust, korterioludest, haridusoludest, teaduslistest asutustest jne.

Koguteose eriosade kohta kirjutatakse:

Dots. **H. Sepp** „Postimees“ nr. 313 s. a. „Tartu ajalooline ülevaade koguteoses on teostatud hästi ja kavakindlalt. — See ülevaade on iga haritule eestlasele vajalik.“

Prof. **J. G. Granõ** geograafilise osa (Edg. Kanti töö) kohta: „See töö on täieline ja põhjalik geograafiline monograafia, — mitmes suhtes koguni eeskujulik uurimus... Säherduse saavutuse üle võib Eesti noor geograafia põhjusega uhke olla.“

A. J. (ürgenstein) „Postimees“ nr. 307 s. a.: „See kolmas, üldosa, on just tähtis linna praeguse käekäigu korraldamise ja tuleviku kavatsuste suhtes ja omandab selleläbi kõige suurema tegeliku tähtsuse.“

Pealadu: Tartu linna statistika büroo juures **Tartus, Gildi tän. 8.** Koguteos on müügil kõigis kodumaa suuremais raamatukaupl. ja kirjandusladudes.

Hind: Nahk — kalingurkõites — 1.650 mk., kalingurkõites — 1.600 mk., broshuriftult — 1.400 mk. Hind on arvatud koguteose, resümeed ja plaanidevihu eest kokku.

Maaraamatukogudele ja õpetajatele pealaost tellides 10% -line hinnalaenu.

